

Májusi fedések

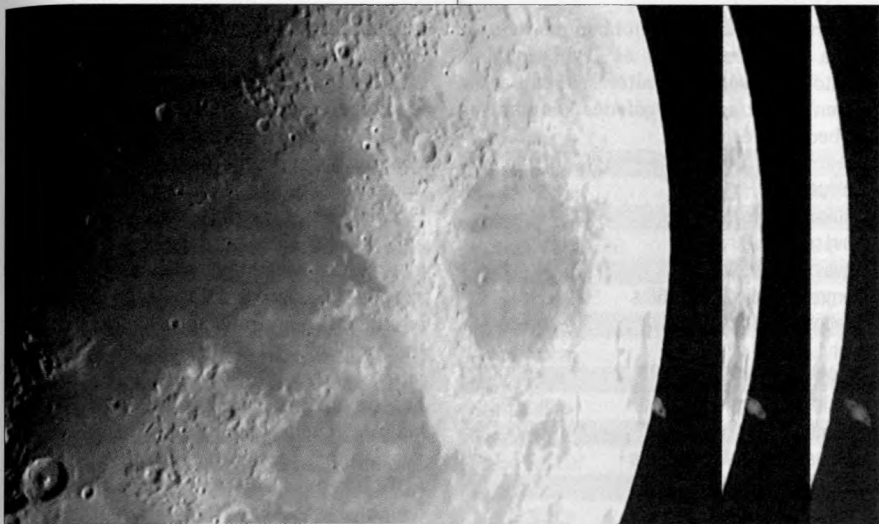
Igazán izgalmas napokat élhettünk át május közepén. Sokan keresték 17-én a kora esti órákban az alig egy napos holdsarlót (és sokan jártak sikerrel!), aztán a következő napokban déli áramlással fehér nappalok és fülledt éjszakák köszöntöttek ránk, köszönhetően a levegőbe kerülő sivatagi pornak. Szokatlan fehér naplementéket láttunk, éjszaka pedig az alsó 20–30 fok használhatatlan volt, alig szűrődött át rajta a csillagok fénye. Azért esténként a langyos időben sokan figyelték a holdsarló hízását, amely napról napra 12 fokkal közelebb került a Szaturnusz–Regulus alkotta pároshoz. Az esti égen a Hold–Merkúr–Vénusz–Szaturnusz csoportosult, a látványos együttállás a Leo sarlójáig ért. Sajnos az anticiklonális időjárásban a hétvége után már délutáni felhők is gyülekeztek, ami a 22-i Szaturnusz-fedésre a fél országra kiterjedő zivatarrá nőtte ki magát. A reggel csendesen telt, de késő délutánra az ország közepe felett egy észak–déli irányú zivatargó alakult ki, ami estére tovább erősödött. Néhol az eső után kitisztult az ég, máshol pedig erősödött a felhőzet. Az időjárás még izgalmasabbá tette a jelenséget!

Ahol jól látszott a jelenség: a Szaturnusz a belépés előtt, 19:22 UT-kor, Kovács Sándor pilisvörösvári felvételén. 200/1200-as Dobson + 20 mm-es Plössl-okulár, Sony DSC-W30 fényképezőgép, 1/25 s expozíciós idő

A májusi észlelők

Ambrus Ádám	25 T
Asztalos Tibor	30 T
Bartha Lajos	5 L
Csukás Mátyás	20 T
Dalos Endre	25 T
ifj. Gimesi András	
Gubicza László	24,5 T
Gyarmati László	
Hegyi Norbert	
Horváth Attila Róbert	
Horváth Tibor	
Illés Elek	12x50 B
Kiss Gyula	9 L
Kocsis Antal	8 L
Kósa Árpád	12,7 L
Kovács Attila	13 T
Ladányi Tamás	
Majzik Lionel	20 T
Makay Ágnes	12x50 B
Megyes István	10 L
Morvai József	20 T
Nagy Tibor	11,4 T
Nyúl Ágnes	12x50 B
Padányi Árpád	13 L
Póka Eszter	10x50 B
Póka József	10x50 B
Presits Péter	23,8 T
Ravaszh Bálint	5 L
Répás Márton	
Rosenberg Róbert	18,2 T
Somosvári Béla Márton	15,2 L
Szabó Sándor	34 T
Szarka Levente	9 L
Szoboszlai Endre	6,3 L
Szőllősi Attila	23,5 T
Szűcs László	23,5 T
Tóth Zoltán	50,8 T
Tuboly Vince	
Várhegyi Péter	9 L
Vastagh László	25x100 B
Vigh Lajos	7,2 L
Zajác György	6,3 L

A Szaturnusz kilépése a Hold mögül Padányi Árpád felvételesorozatán. 130/910-es Superapo, SPC 900NC webkamera, 1/25 s expozíciós idő. A képek Nagykovácsból készültek

A belépés még a szürkületben következett be, az ég világos volt, néhány csillag volt csak látható. A tisztább légköri körülmények mellett észlelők meg tudták pillantani szabad szemmel is a Szaturnuszt, de a legtöbb helyen a Hold körüli néhány fokos fényudvar elnyomta. Keresőkben, binokulárokban már biztosan látszott. Sajnos a rossz légkör miatt a hamuszürke fény nem volt észrevehető, még nagyobb távcsövekben sem, így a Szaturnusz a „semmibe” tűnt el a sötét oldalon. A legtisztább időt Ambrus Ádám jelentette Nyíregyházáról, ahol 25 cm-es távcsövével még a Szaturnusz négy holdját is látta, de csak a Titant tudta belépésig követni.

A gyűrű két szélének kontaktusait volt a legkönnyebb megfigyelni. A belépésnél többen megemlítik azt a néhány másodperces késést, amit a holdperem beharapása okozott. Érdekes látvány volt a csorba Szaturnusz, a nagyjából egy perces fokozatos eltűnés. A gyűrű szélének teljes eltűnését sokkal könnyebb volt észrevenni, hiszen ez azt az időpontot jelentette amikor az utolsó fény is kihuny a sötét peremnél. Sokan meglepődtek a jelenség folyásának gyorsasá-

gán, a fedés idején nem volt idő bemutatásra, mire más az okulárba nézett volna, már el is tűnt a Szaturnusz.

A belépésre várva a Polaris teraszán. Az esti programra mintegy 100 fő volt kíváncsi, az előadások internetes közvetítését pedig rekord számú, 500 főnyi tömeg figyelte a világhálón. Csak remélni tudjuk, hogy időnként távcsöbe is néztek...

A kilépéskor már országsszerte jobbaktak a körülmények. A Hold felületi fényessége természetesen többszörösen felülmúlta a Szaturnuszét, ezért a fényes holdperem mellett igencsak sápadt volt a bolygó és gyűrűje. Kilépéskor a gyűrű előbukkaszásának észlelése volt a legnehezebb feladat, itt is több másodperces tévedések lehettek az időmérésben.

A gyűrű kontaktusait többen mérték, ez volt a legegységelműbb és legbiztosabban látható jelenség. Az eltérések mutatják, milyen nehéz egy bolygófedés kontaktusait megbecsülni és mérni.

Belépéskor

Csukás Mátyas 76 s
Kovács Attila 60 s
Ravasz Bálint 50 s
Somosvári Béla Márton 66 s
Szoboszlai Endre 47 s
Vigh Lajos 58 s
Zajác György 66 s

Kilépéskor

Somosvári Béla Márton 59 s
Szabó Sándor 61 s
Szoboszlai Endre 45 s
Szöllösi Attila 45 s

A fényes holdperem mögül kikandikáló Szaturnusz Vingler Béla felvételén. A fotó 300/1420 Newton-távcsővel + fókuszékszereléssel készült, 1,3 s expozíciós idővel, Canon 400D fényképezőgéppel. A műszer 200 mm-es átmérőre volt beállítva

Május 23-ára, a Regulus-fedés napjára az időjárási helyzet meglepően javult. Délután csak fátyolfelhők zavarták a megfigyelést, a Hold néha nehezen, a Regulus könnyedén látszott. A be- és kilépés is egy pillanat alatt játszódott le, csak Kiss Gyula számolt be 0,1–0,2 másodperces felfényesedésről. Meglepően fényes volt az 1,4 magnitúdós Regulus a sápadt Hold mellett, ilyen magas holdállásnál az észlelők szerint 1–1,5 magnitúdóval halványabb csillagok is biztosan

látszanának a nappali égen. Szinte minden észlelő meglepődött, aki csak próbálkozott a megfigyeléssel, hogy milyen könnyen látható a Regulus, csak tudni kell a helyét!

Presits Péter beszámolója nagyon jól illusztrálja a megfigyelés körülményeit: „Nem hittem, hogy látni fogom. Gondoltam, ki se viszem a távcsövet, mivel felhős volt az ég, és a Hold is nagyon párás, felhős égtérületen volt. Már éppen készültem vissza Pestre, amikor felhívtam Kocsis Anti barátomat, hogy látják-e a Regulust, mivel tudtam, hogy ők Királyszentistvánból észlelnek. Mikor meghallottam, hogy igen, és nagyon jól, lecsaptam a telefont. Mivel a belépésig nem sok idő volt hátra, villámgyorsan, pár perc alatt kivitettem a 240/1500-as Dobsont, és előkerítettem az okulárokat. Szerencsére ekkor a Hold előtt már nem volt felhő, ha jól emlékszem. A távcsövet gyorsan ráállítottam a Holdra, élesre álltam, és legnagyobb megdöbbenésemre a Hold mellett ott volt a rendkívül jól látszó Regulus. Időpontot sajnos nem mértem, az 1,4 magnitúdós csillagot a belépésig követtem, mely a terminátor közelében, a világos oldalon történt egy nagy kráter szomszédságában. Utána bementem Anti barátomnak elújságotni, hogy sikeresen észleltem a csillagot és a fedést. Eközben egy rövid nyári zápor megáztatta a Dobsont, de szerencsére hamar felszáradtak az esőcseppek a műszeren. A kilépést is nagy izgalommal vártam, teljesen egyértelmű és nagyon látványos volt. Egy ideig követtem még az égitesteket, addig, amíg egy nagy felhő beterítette az égbolt-részt. A felhőn keresztül is lehetett látni rövid ideig a Hold–Regulus párost. Hazafelé iszonyú nagy felhőszakadást sikerült kifognom a M7-esen Pest felé, de a Regulus–Hold páros képe lebegett előttem, és mosolyogtam egy jót. Vajon mikor lesz a következő nappali fedés? A tanulság számomra: mindenképpen az észlelőhelyen kell lenni a jelenség időpontjában, és nem szabad feladni, még ha sok esetben teljesen reménytelennek tűnik is a helyzet.”

Szabó Sándor